

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

תוכן

- א. הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו ... השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיוך 1
- ב. אין קורין את המגילה ... עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר...3
- ג. ולא מלין דכתיב וביום השמיני ימול.....4
- ד. ולא טובלין ... ואיתקש טבילה להזיה וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה 4
- ה. כל היום כשר לקריאת המגילה ... דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה.....4
- ו. ולקריאת ההלל.....5
- ז. ולנשילת לולב.....5
- ח. ולתפילת המוספין.....6

דף כ.

א. הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו ... השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיוך

כבר התבאר במסכת ברכות דף טו. צריך להשמיע לאזנו בק"ש¹, וה"ה בברכותיה מה שמוציא בפיו, מדרבנן. אך דעת הראב"ד הובא בחידושי הרשב"א שבק"ש הוא מדאורייתא לכתחלה ואם לא השמיע לאזנו, יצא. ובלבד שיוציא בשפתיו. כלומר² שיחתוך התיבות היטב על ידי חמשה מוצאות הפה (לשון, שפתים, חיך, גרון, שיניים). אך אם הרחרר בלבו או רק מנענע שפתיו בעלמא אין זה אלא בגדר הרחרור ולא יצא, שקיים בידינו לענין הלכה שהרחרור לאו כדיבור דמי (כלומר שהרחרור אינו נחשב כדיבור).

אם מתפלל במקום שיש רעש מציבור המתפללים או מכל דבר אחר, יש להחמיר ולהרים קולו עד שישמיע לאזניו³.

¹ שו"ע ונו"כ סב ג במ"ב וביאור הלכה שם

² הליכות שלמה פ"ז אות י"א.

³ כף החיים שם ס"ק ז

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

צריך שליח צבור להשמיע קולו בשמע ישראל. כדי שישמעו הקהל, וימליכו שם שמים יחד.⁴
מי שמחמת חולי, או שאר אונס, אין באפשרותו לדבר, ראוי שישתדל לשמוע הברכות וק"ש ותפילה מאחר, ובכוונה לצאת ולהוציא.⁵

אך אם אין לו ממי לשמוע או שאינו יכול לשמוע מאחר יקרא ק"ש בלבו, ויוצא. והקב"ה יקבע לו שכר עבור זה, אבל בעצם אינו יוצא בזה.⁶ על כן כשיסתלק האונס אם עדיין לא עבר זמן ק"ש מחוייב לחזור ולקרואה.⁷

ואף לכתחלה יעשה כן אם הוא במקום שאינו נקי לגמרי, ואינו יכול לנקותו משום אונס, שיהרהר בלבו. ובלבד שלא יהא מקום מטונף לגמרי. שאסור להרהר בדברי תורה במקום מטונף לגמרי.

ואם המקום ההוא מטונף לגמרי, לא ירהר נוסח קריאת שמע או הברכה.⁸ רק יחשוב בלבו שמחוייב ואינו יכול לקיים, ויצטער על זה. וד' יראה ללבב ליתן לו שכר המחשבה כיון שהוא אונס. ופשוט שהשותין בבית המרחץ שלא כדון עושים, שהרי שם אסור אפילו להרהר, וגם אינו אונס לשתייה זו.

בברכת המזון,⁹ ובשאר ברכות. צריך שישמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו, ואם לא השמיע לאזניו יצא, ובלבד שיוציא בשפתיו. אבל אם הרהר בלבו לא יצא.¹⁰

ומי שמברך רק בשפתיו ואין קול יוצא מפיו כלל, יש לומר שהוא ג"כ בכלל הוציא בשפתיו ויוצא ידי חובתו בדיעבד, ולכתחילה צריך לברך בקול, ואף בקול רם.

ואם מחמת חולי או אונס אחר בירך בלבו, יצא אך לא לגמרי אלא בשעה שאינו יכול לברך ירהר בלבו והקב"ה יקבע לו שכר עבור זה אבל בעצם אינו יוצא. וע"כ כשנסתלק האונס אם עדיין לא נתעכל המזון, יברך ברכת המזון.¹¹

גם בשאר ברכות צריך להשמיע לאזניו, ואם לא השמיע לאזניו, יצא. ובלבד שיוציא בשפתיו, אבל אם הרהר בלבו לא יצא. ונאמרים בכל לשון.

⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵ הליכות שלמה שם

⁶ מ"ב שם ז

⁷ שו"ע ונו"כ שם ד

⁸ מ"ב שם ט

⁹ שו"ע ונו"כ קפה ב ר ו ג

¹⁰ מ"ב קפה ב

¹¹ מ"ב שם ב ביאור הלכה סב ד"ה יצא

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

וכל אדם צריך לזהר להוציא בשפתיו, ולהשמיע לאזניו כל מה שלומד, בין במקרא משנה ותלמוד. אלא אם כן בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר, וכל מה שלומד בהרהור לבד, ואפשר לו להוציא בשפתיו, ואינו מוציא, אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם אותם. וכמ"ש לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, והגית בו. וגו' וכמו בכל המצות התלויות בדבור שאינו יוצא בהן ידי חובתו בהרהור, אלא אם כן שומע מפי המדבר, שהשומע כעונה בפיו.

יש אופנים שהתירו לכתחילה לאכול ולשתות בלא ברכה, והיינו במקום חולי¹² (שקשה לו לדבר או אין באפשרותו לדבר ר"ל) או אונס אחר, וכגון שנמצא במקום שיש צואה או מי רגליים ואין באפשרותו ללכת למקום אחר ולברך, או שגופו אינו נקי מצואה, או שנמצא כנגד שער באשה נשואה או טפח מגולה ואין באפשרותו להחזיר פניו לצד אחר, או שלא נטל ידיו לאחר יציאה מביהכ"ס או מנגיעה במקומות מכוסים או מטונפים וגם אין באפשרותו לשפשף ידיו במידי דמנקה, בכל אלו התירו לאכול ולשתות בלא ברכה כשמצטער וקשה לו להמתין עד שיעבור האונס.

אמנם על כל פנים ירהר הברכה בלבו, זולת נגד צואה או מי רגליים או שגופו אינו נקי מצואה שאז אסור אפילו הרהור, ויחשוב בלבו שמחויב ואינו יכול לקיים ויצטער על זה, וה' יראה ללבב ליתן לו שכר על צערו, כיון שהוא אנוס.

ואם תוך כדי אכילתו חלף האונס, מסקנת הפוסקים והמשנ"ב שיברך מיד וימשיך אכילתו, ואף על פי שכבר בירך בהרהור, מ"מ קיימ"ל דהרהור לאו כדיבור דמי.

ירא שמים יחמיר לעצמו לכל ברכות הנהנין והמצוות¹³ וכל שכן לענין קריאת שמע ותפילה, שאם נסתלק האונס שמחמתו לא יכל לומר בפיו, ועדיין לא חלף זמן חיוב הברכה, או התפילה, שיברך או יתפלל בפיו כדן וכהוגן, ואין לחשוש לברכה לבטלה, דלענין הזכרת שם שמים לבטלה (לאו דלא תשא) לכו"ע 'הרהור לאו כדיבור דמי'.

ב. אין קורין את המגילה... עד שתניח החמה וכולן שעשו

משעלה עמוד השחר כשר

זמן קריאת שמע של יום¹⁴, כל היום מהניח החמה¹⁵ לפי שאין הכל בקיאיין בעמוד השחר ועלולים למעות להקדים ולקרוא לפני עלות השחר, לפיכך צריך לכתחלה להמתין עד הנץ שיום ברור הוא לכל¹⁶. ובדיעבד אם קרא

¹² עיין שם במ"ב

¹³ ביאור הלכה שם סב ד"ה יצא

¹⁴ שו"ע ונו"כ תרפו א

¹⁵ ועיין בפרי מגדים בסימן תקפ"ח לענין נץ דלא בעינן עד שיעלה כל גוף השמש על הארץ, אלא משעת תחלת הנץ גם כן מותר לכתחלה

¹⁶ מ"ב שם ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

משעלה עמוד השחר יצא. וכן אם היה אונס קצת יכול לקרותה לכתחלה, משעלה עמוד השחר.

ג. ולא מלין דכתיב וביום השמיני ימול

אין מלין¹⁷ עד שתנין החמה ביום השמיני ללידתו¹⁸. ואם מל משעלה עמוד השחר יצא, ואפילו מילה שלא בזמנה אינה אלא ביום. עבר ומל בלילה, צריך לחזור ולהטיף ממנו דם ברית¹⁹.

ד. ולא טובלין ... ואיתקש טבילה להזיה וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנין החמה

כל חיבי טבילות²⁰ אם רצו²¹ טבילתן ביום, חוץ מנדה ויולדת שטבילתן דוקא בלילה, ובעל קרי ושאר טמאים²² טובל והולך כל היום כולו מתחלת הלילה שנאמר והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שטובל והולך מתחלת הלילה עד הערב שמש.

דף כ:

ה. כל היום כשר לקריאת המגילה ... דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה

קריאת מגילה²³ של יום זמנה כל היום וסוף זמנה עד השקיעה, ואם נמשך עד בין השמשות יקראנה בלי ברכה²⁴.

¹⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רסב א

¹⁸ שאז יצא ודאי מספק לילה ובטור לא זכר הנץ החמה והוא מטעם דכתיב וביום ולא בלילה כלומר בשעה שהוא בבירור יום ולא לילה. ט"ז שם א

¹⁹ ועיי"ש מחלוקת ש"ך וט"ז אי הטפת דם ברית בכה"ג דחיא שבת

²⁰ רמב"ם הלכות מקואות פרק א הלכה ו

²¹ עיין פרישה יו"ד קפג ט לאפוקי ולא אמרו זבה שטובלת ביום למעוטי שלא תטבול בלילה שלפניו קודם שעלה עמוד השחר או מיד שעלה עמוד השחר דשימור לילה לא חשיב שימור אלא אם כן שמרה קצת מן היום עד הנץ החמה ואחר כך אימתי שתרצה יכולה לטבול

²² כסף משנה שם

²³ שו"ע ונו"כ תרפו א

²⁴ מ"ב שם ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ושל לילה, זמנה כל הלילה²⁵ משעת צאת הכוכבים²⁶ עד עמוד השחר, וזריזין מקדימין למצוות וקורין אותה מיד בתחילת הלילה אחר תפלת ערבית ואם לא קראה קודם עמוד השחר אפילו באונס, שוב לא יקרא שמשעלה עמוד השחר יום הוא²⁷.

אם שכח או נאנס בלילה די בקריאה של יום, וא"צ לשנותה עוד הפעם לתשלום קריאת הלילה²⁸.

ו. ולקריאת ההלל

כל היום²⁹ כשר לקריאת ההלל מהנץ החמה עד השקיעה, שנאמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה'. ובדיעבד אם קרא ההלל אחר עמוד השחר קודם הנץ החמה, יצא. ואם עבר יום טוב, אין תשלומין להלל, שאין תשלומין אלא לתפלה דרחמי גינהו, מה שאין בן קריאת שמע והלל ומגילה, שאין להם תשלומין³⁰.

ז. ולנטילת לולב

מצות לולב³¹ ביום ולא בלילה, וכל היום כשר לנטילת לולב, שאם לא נטל שחרית, יטלנו אח"כ. ומ"מ זריזים מקדימים למצות ונוטלים אותו בבוקר, וזמנו הוא משתנץ החמה, ועיקר מצותו בשעת ההלל, כדי לנענע בהודו והושיעה נא, ואם צריך להשכים לצאת לדרך, נוטלו משעלה עמוד השחר.

²⁵ במ"ז ס"ק א הביא רש"י ד. שבליילה קוראים זכר לנס שהיו צועקים בימי צרתם יום ולילה ועיין בפמ"ג משב"ז ס"ק א שלפ"ז למעם רש"י, נפקא מינה אם שנג ולא קרא, דיקרא עד הנץ החמה, דאיכא זכר לנס שהיו צועקים בשעה שבני אדם ישנים בעמוד השחר, וביום בנץ החמה... ועיין במנ"א ס"ק א "אף על גב דק"ש עד חצות דוקא הכא לא גזרי דלמא אתי למפשע איידי דחביבא להו עכ"ל הרא"מ בסמ"ג"

²⁶ ועיין פמ"ג משב"ז ס"ק א עוד אבאר לך, שהב"י כאן ומביאו בשו"ע תרצב ד מפלג המנחה יש להקל לאנוסים. ובפרי חדש שם [אות ד] הקשה עליו דלא דמי לקריאת שמע, ולכאורה עכ"פ בין השמשות כל שיש אונס יוכל לקרות, ספק דרבנן לקולא.

²⁷ מ"ב שם ג

²⁸ שע"ת ס"ק א בשם הב"י

²⁹ רמב"ם הלכות מגילה והנוכה פרק ג הלכה ט

³⁰ ברכי יוסף סימן תרפז סק"א, שואל ומשיב תנינא חלק ד' ס"ם קלה]

³¹ שו"ע ונו"כ תרנב א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ואם לא נטלו³² עד בין השמשות ביום ראשון מחוייב אז ליטלו דספיקא דאורייתא הוא, ובלוי ברכה, שספק יום וספק ברכות להקל, והאחרונים הסכימו שבשאר הימים אף שהוא דרבנן ג"כ נכון ליטלו שאין בו טרחה, ורק יזהר שלא יברך אז על הנטילה

ח. ולתפילת המוספין

כבר התבאר במסכת ברכות דף כח. שזמן תפלת מוסף³³ הוא מיד אחר קריאת התורה אחר תפלת שחרית שהוא זמן הראוי להקרבת קרבן מוסף³⁴, ואיתא במדרש (שוחר טוב סימן י"ז) "שמעה ה' צדק – זו קריאת שמע, האזינה תפילתי – זו תפילה, הקשיבה רינתי – זו רינה של תורה, בלא שפתי מרמה – זו תפילת המוספין", ומדין זריזין מקדימין למצוות, יש להקדימו ככל האפשר אחר שחרית וקריאת התורה.

לצורך מצוה או צורך אחר³⁵, כגון לקבוע שיעור תורה ברבים, וכדומה רשאי לאחר את תפילת המוסף לכתחילה, וזמן הקרבת קרבן מוסף בזמן שבית המקדש היה קיים היה בשעה שישית, אך יש לזהר שלא לאחרה לכתחילה לאחר שבע.

וזמן תפלת מוסף מעיקר הדין מתחיל מיד אחר תפלת השחר. ועיקר זמנה סוף ז' שעות. אך אין לאחרה יותר מלאחר שש שעות ומחצה כדי שלא יפגע בזמן מנחה ויכנס לספק האם להתפלל מנחה או מוסף.

ועל אף שכתב הטור שאביו הרא"ש ז"ל כשהיה רואה שהציבור מאחר לאחר שבע שעות, היה מקדים ומתפלל ביחידות, כדי להתפלל אותה בזמנה. מנהג העולם שאם האיחור אינו מחמת פשיעה ועצלות אלא מחמת תפילה ארוכה³⁶, כמו שמצוי בראש השנה ויום הכפורים ושמחת תורה וכל כיוצא בזה, מתפלל עם הציבור גם אם עובר שבע שעות, ואין משנים הסדר.

ויש שכתבו שעדיף לשמוע קריה"ת לאחר מוסף, כדי לא לאחר תפילת מוסף לאחר שבע שעות.

³² מ"ב שם ב

³³ שו"ע ונו"כ רפ"א

³⁴ עיין בלבושי שרד בסימן זה דמשמע מיניה דאף שזמנה אחר תפלת השחר אף אם התפלל בהשכמה כותיקין מ"מ יותר טוב לכתחלה לאחר דהא קרבן מוסף דשבת אמרינן בגמרא דזמן הקרבתו היה בשש והתפלות הלא הם נגד הקרבנות. ול"נ דלא מיבעיא אם התפלל שחרית בצבור בודאי אין נכון שהוא יתחלק מהם להתפלל אה"כ מוסף ביחיד ופילו אם ירצו כולם להפסיק ולהתקבץ פעם שנית למוסף ג"כ אין כדאי ואפילו אם התפלל גם שחרית ביחיד ג"כ אין כדאי לאחר כ"כ עד סמוך לחצות ולא נוכל לדמות ענין זה לקרבנות דאיחור התפלה כ"כ מבטל מצות עונג שבת. ביאור הלכה שם ד"ה מיד

³⁵ שו"ת דברי ישראל סי' פ"ג

³⁶ בשו"ת משנת יוסף ה"ז סי' כ"א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

יש מקום להדרר שיוגמרו כל תפילת מוסף, כולל תפילת הש"ן, עוד קודם גמר שעה שביעית. אך העיקר להתחיל תפילת לחש של מוסף קודם שעה שביעית.

לכתחילה ראוי להתחיל תפילת מוסף קודם שש שעות ומחצה³⁷. ומן ההידור להתפלל אותה במהלך שעה שישית (קודם חצות היום), וזה הזמן המובחר, כי זמן הקרבת קרבן מוסף היה בשעה זו.

וכשעושים הפסקה בין שחרית למוסף, מהראוי לעשותה קודם קריאת התורה, כדי להסמיך קריאת התורה למוסף ככל האפשר³⁸.

ואם לא התפלל מוסף ועבר שבע שעות, אף על פי כן יתפלל מוסף אך מכיון שהתפלל אותה אחר שבע שעות נקרא פושע. ואעפ"כ יצא י"ח מפני שזמנה כל היום. ואם שכח ולא התפלל עד שעבר כל זמנה, אין לה תשלומין.

ובדיעבד אפילו שקעה החמה ויכול להתפלל אותה עד צאת הכוכבים³⁹, אבל אם כבר התפלל תפילת ערבית ונזכר שלא התפלל מוסף, אפילו עדיין לא שקעה החמה, לא יוכל להתפלל אותה לאחר שכבר עשאו לילה בתפילת ערבית.

טעה והקדים להתפלל מוסף לפני שחרית, בדיעבד יצא ידי חובה.

³⁷ כדי שלא יגיע לזמן מנחה ויצטרך להתפלל מנחה קודם אולם אינו נקרא פושע משום כך. בה"ל שם ד"ה יותר. מ"ב תרך ב

³⁸ שו"ת זכרון יהודה ח"א סי' ק"ה

³⁹ קצוה"ש סי' פ"ג הערה כ"ב